

POSTANOWIENIE

Dnia 26 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku M. K. i K. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w P.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 stycznia 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawców od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 13 lutego 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 lutego 2019 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację odwołujących się M. K. i K. K. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 14 września 2017 r., oddalającego ich odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w P. z dnia 16 sierpnia 2016 r. - stwierdzającej, że K. K. jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą PHU K. M. K. (płatnik), nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu od dnia 1 lutego 2016 r., oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 lutego 2016 r. (art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit.a, art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 11, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266 ze zm., dalej jako „ustawa systemowa”).

Sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia stanu faktycznego Sądu Okręgowego oraz podzielił ich ocenę prawną, uznając, że ewentualne czynności podejmowane przez odwołującą się nie były wykonywane stale i systematycznie i stanowiły jedynie sporadyczną, okazjonalną pomoc świadczoną mężowi (osobie prowadzącej działalność gospodarczą) w ramach stosunków rodzinnych, a ich rodzaj nie był znaczący dla prowadzonej działalności i nie przyczyniał się do zwiększania dochodów z tej działalności. Zdaniem Sądu, skoro na podstawie okoliczności faktycznych ustalonych w sprawie nie można przyjąć, iż odwołująca się współpracowała przy prowadzonej przez jej męża działalności pozarolniczej, tym samym nie może być uznana za spełniającą kryteria z art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, wobec czego nie ma w tym przypadku zastosowania art. 8 ust. 2 ustawy systemowej.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik odwołujących się, zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, która „doprowadziła do uznania, że praca wykonywana przez skarżącą nie stanowiła współpracy w prowadzeniu działalności gospodarczej jej męża”. Wskazał także na naruszenie przepisów postępowania mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy - art. 385 k.p.c. „poprzez jego zastosowanie, pomimo że apelacja skarżących jest w całości zasadna”.

W oparciu o te zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, zmianę wyroku poprzez uwzględnienie odwołania skarżących i zmianę zaskarżonej decyzji organu rentowego z dnia 16 sierpnia 2016 r. i ustalenie, że K. K. podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 lutego 2016 r., oraz orzeczenie o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona „skoro Sąd drugiej instancji naruszył przepis art. 8 ust. 11 ustawy systemowej poprzez jego błędną wykładnię i pominięcie ugruntowanej interpretacji tegoż przepisu w judykaturze i doktrynie co w konsekwencji doprowadziło do uznania, że skarżąca nie była osobą współpracującą

przy prowadzeniu działalności gospodarczej skarżącego, a zatem nie podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 lutego 2016 r.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest nieuzasadniony.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Skarżący nie wykazali jednak występowania tej przesłanki w rozpoznawanej sprawie.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego

polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tych wymagań odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo określeniem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 86/13, LEX nr 1644571; z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, LEX nr 1511117; z dnia 11 kwietnia 2018 r., III UK 98/17, LEX nr 2497587).

Wymienionych wyżej wymogów nie spełnia wniesiona skarga kasacyjna, ponieważ w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący nie zdołał wykazać, aby naruszenie art. 8 ust. 11 ustawy systemowej miało walor naruszenia kwalifikowanego, widocznego na „pierwszy rzut oka”. Argumentacja ogranicza się bowiem do twierdzenia, że Sąd drugiej instancji dokonał błędnej wykładni i pominął ugruntowaną interpretację tego przepisu w judykaturze i doktrynie co w konsekwencji doprowadziło do uznania, że skarżąca K. K. nie była osobą współpracującą przy prowadzeniu działalności gospodarczej przez skarżącego M. K. Twierdzenia te stanowią jedynie polemikę z ustaleniami dowodowymi i oceną dowodów dokonaną przez Sądy orzekające w sprawie, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej, gdyż

niedopuszczalna jest argumentacja skargi, której podstawę stanowi zakwestionowanie ustaleń faktycznych i ocena materiału dowodowego sprawy. Ustalenia te wskazują, że ocena, czy pomoc świadczona przez małżonka może być uznawana za współpracę w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, stanowiącą w myśl art. 6 ust. 1 pkt 5 tej ustawy podstawę do objęcia tej osoby obowiązkowymi ubezpieczeniami: emerytalnym i rentowymi, wymaga uprzedniego zbadania stanu faktycznego nie tylko w zakresie charakteru i rodzaju czynności podejmowanych przez członka rodziny, ale także czasu potrzebnego na ich wykonanie, ich wartości i zorganizowania.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że za współpracę przy prowadzeniu działalności gospodarczej powodującą obowiązek ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych uznać można tylko taką pomoc udzieloną przedsiębiorcy przez jego małżonka, która ma charakter stały i bez której stanowiące majątek wspólny małżonków dochody z tej działalności nie osiągałyby takiego pułapu, jaki zapewnia współdziałanie przy tym przedsięwzięciu. Takie rozumienie współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej odpowiada bowiem celom ustawy systemowej wyrażającym się przymusem ubezpieczenia, na zasadzie równości, wszystkich zarobkujących własną pracą (niezależnie od podstawy jej świadczenia). W wyroku z dnia 20 maja 2008 r., II UK 286/07 (OSNP 2009 nr 17-18, poz. 241), Sąd Najwyższy podkreślił, iż ustawa systemowa nie zawiera legalnej definicji „współpracy przy prowadzeniu działalności”, a przy interpretacji tego sformułowania nie można abstrahować od obowiązków małżonków wynikających w Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, a także od *ratio* objęcia współpracowników obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, jakim jest jak najszersze zabezpieczenie obywateli na wypadek wystąpienia ryzyk ubezpieczeniowych, co jednak nie prowadzi do konstatacji, że w każdej sytuacji wykonywania określonego zadania (pracy) przez małżonka osoby prowadzącej działalność gospodarczą, na rzecz małżonka - przedsiębiorcy, dla celów prowadzonej przez niego działalności musi i może być kwalifikowana jako współpraca przy prowadzeniu tej działalności, wymagająca objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy również w wyroku z dnia 24 lipca 2009 r., I UK 51/09 (LEX nr 529767). Cechami konstytutywnymi pojęcia „współpraca przy działalności

gospodarczej”, o której mowa w art. 8 ust. 11 ustawy systemowej są występujące łącznie: a) istotny ciężar gatunkowy działań współpracownika, które nie mogą mieć charakteru wtórnego, b) bezpośredni związek z przedmiotem działalności gospodarczej, c) stabilność i zorganizowanie oraz d) znaczący czas i częstotliwość podejmowanych robót (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2009 r., II UK 134/08, OSNP 2010 nr 13-14, poz. 170 oraz z dnia 6 marca 2019 r., II UK 508/17, OSNP 2019 nr 12, poz. 146). Stąd też, jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 315/09 (LEX nr 604215), fikcja prawna ustanowiona art. 8 ust. 2 ustawy systemowej ma zastosowanie tylko do takiej osoby, która spełnia wszystkie kryteria określone w art. 8 ust. 11 tej ustawy, a w tym warunek współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności rozumianej jako wykonywanie prac takiego rodzaju, rozmiarze i częstotliwości że mają one istotny wymiar ekonomiczny i organizacyjny dla tej działalności. Natomiast z ustaleń poczynionych w sprawie, którymi Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) wynika, że czynności podejmowane przez odwołującą się nie były wykonywane stale i systematycznie i stanowiły jedynie sporadyczną, okazjonalną pomoc świadczoną mężowi (osobie prowadzącej działalność gospodarczą) w ramach stosunków rodzinnych, a ich rodzaj nie był znaczący dla prowadzonej działalności i nie przyczyniał się do zwiększania dochodów z tej działalności.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.